

Rozhovor s Rudolfem Zajacem, poradcem ministra financí ČR

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Zdravotnictví a jeho reforma má už několik let v Česku pověst extrémně výbušného tématu. Tématu, které dokáže odstřelit nejen ministra, ale také případně prohrát nebo vyhrát volby. Moc dobře to ví i bývalý slovenský ministr zdravotnictví, protože právě nepokoje v jeho resortu stály téměř před 5 lety na Slovensku na počátku pádu tamní vlády. Ten stejný člověk teď radí českému ministru financí. Začíná 20 minut Radiožurnálu, přeji vám dobré odpoledne. Bývalý slovenský ministr zdravotnictví a nyní poradce ministra financí Kalouska Rudolf Zajac. Dobrý den, vítejte v rozhlase. Připomínám, že buď facebooková stránka pořadu Dvacet minut anebo adresa Dvacetminut@rozhlas.cz jsou vám k dispozici pro dotazy na Rudolfa Zajace. Chtěl byste být, pane Zajaci, teď v kůži ministra zdravotnictví Miloše Hegera?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

To je dobrá otázka, v jeho kůži bych nechtěl být. Protože si myslím, že on trochu podlehl představě, že být ministrem bez nějakých schopností zvážit všechny důsledky, podle jeho představ, že to je jednodušší. Dnes vidí, že řídit takto složitý resort s tou přípravou, kterou on měl, s těmi jednoduchými slovy, že peníze mají jít za pacientem bez hlubších znalostí celé struktury systému nejen nějaké nemocnice anebo nemocničních poskytovatelů, že to je složitější a nehledě na to, že to je podnik, který dnes obsluhuje 230 až 250 miliard korun. To nemá skoro nikdo, možná ani ČEZ, když se tak nad tím zamyslíme a že je tam množství zájmů různých, velmi vlivných a velmi významných a že ten ministr musí být dostatečně razantní a musí být dostatečně přesvědčivý, aby dokázal také resort ukočírovat, či už ho udržet při životě anebo ho zlepšovat. V jeho kůži jako Leoš Heger při své povaze bych si kůže neměli vyměňovat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Když se vrátíme skoro o půl roku zpátky, tak v létě ve chvíli, kdy byly na světě počátky té výzvy Děkujeme, odcházíme, to znamená, té výzvě lékařských odborářů, tak ministr zdravotnictví Leoš Heger ne snad bagatelizoval celou výzvu, ale říkal, téměř nikdo neodejde, není potřeba se vzrušovat. Teď o půl roku později říká na semináři v Senátu Leoš Heger, budu jednat s premiérem Nečasem o zárukách pro lékaře. Nepromarnil nějakou výrazně velký časový úsek? Neudělal něco špatně či pozdě?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Budu říkat svůj názor. Nejsm poradcem ministra zdravotnictví. Budu říkat svůj názor. V podstatě ten jeho postoj z léta byl racionálnější. Řeknu jen dvě tři čísla. V České republice máme 400 tisíc lékařů, hrozba, že odejde a to ještě musí odejít a musí i tu hrozbu splnit, je okolo 40 tisíc, což je řádově 10 %. Přitom odchod těchto lékařů by paradoxně mohlo ulevit tlaku na mzdy v prospěch těch, kteří

zůstanou, protože pokud ty pojišťovny budou nadále hradit to, co hradily dosud, tak jednoduše ty finance, které nebudou vyplácet 4 lékařům, se dají přerozdělit pro ty, kteří zůstanou.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Jenom pardon, abych tomu, pane Zajac, rozuměl. Tak v podstatě by teď měl ministr zdravotnictví s chladnou hlavou a s chladným rozumem to celé přestát do března, kdy bude končit ta výpovědní lhůta těch necelých 4 tisíc lékařů a prostě to nechat být?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Musí velmi vážně vyjednávat, musí s nimi jednat, musí komunikovat, musí rozumět těm příčinám, ale stejně tak si musí říci, co se stane v té nejhorší variantě, to je ta manažerská úloha, která se nedá nějakým způsobem bránit a druhá věc, musí si říci, je to velmi velká výzva pro ambulantní sektor, který může nastat část těch pacientů, které dokáže vybavit k jejich spokojenosti a i finanční spokojenosti toho systému. Ovšem vždy to funguje jen potud, pokud jsou na to schopnosti. Podle mě to zašlo příliš daleko, v jiné oblasti. Jako ty čísla můžeme hovořit před novináři, je to oblíbené téma, budou pacienti, nebudou umírat na ulici a neumírat, to poznáte. Já si myslím, že dnes už to není o tom, co bude když odejdou. Dnes už je to o tom, jak si zachovat tvář.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A kdo by si ji měl zachovat?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Obě dvě strany si musí nějakým způsobem se snažit, jak si zachovají tvář ti lékaři, kteří neodejdou? Co to bude? Fiasko? Budou se jim mstít? Budou se jim posmívat. Jak si zachovají ty, kteří odejdou a nenajdou si práci, protože nejsou cesty za prací růžovými cestami. Třeba v Německu se absorbuje 200, 300 možná 500, ale 4 tisíce naráz během hodiny bez jazykové přípravy častokrát? Jak si zachová tvář resort, který v této chvíli vysílá signály, že ano, něco chceme udělat, ale chceme garance. Jaké garance? Jedinou garanci, kterou může dostat od premiéra Nečase, podle mého názoru, ale hlavně od své vlastní strany je, vykonat reformy, které zvýší efektivitu systému. To je garance, kterou dostal pan ministr Heger v programovém vyhlášení vlády opřenu v koaliční smlouvě.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

To znamená, ve chvíli, kdy on sám říká před novináři, že bude jednat s Petrem Nečasem o nějakých zárukách či garancích pro lékaře, ať už pro všechny lékaře nebo odcházející. Tak co to je? To je jen politické prohlášení bez nějakého obsahu?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Nechci to hodnotit. My spolu nějak moc nekomunikujeme, podle mého názoru je to spíš snaha a rozumná snaha rozumět jí, do terénu poslat, že na tom velmi záleží, ale musíme se podívat na druhou stranu, jakou má druhá strana, jakou má premiér Nečas, anebo v tomto případě ne tak premiér Nečas jako ministr Kalousek. Jaké mají možnosti. Pokud podlehnou tomuto tlaku, co se může stát, přijde tlak sester. To je otázka pěti minut poté. Když podlehnou tomu tlaku, tak přijde tlak všech, kterým se sebrali mzdy, státním úředníkům, policistům, hasičům. Vyberte si, to by byla řetězová lavinová reakce.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Opět, jestli tomu pane Zajac dobře rozumím, oni by teď tomu tlaku z vašeho pohledu podlehnout neměli, aby nespustili lavinu dalších profesí, které budou žádat podobným razantním způsobem jako lékaři?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Za prvé by tomu tlaku podlehnout pan ministr neměl, protože to nevypadá, že by mohla nastat nějaká živelná katastrofa v uvozovkách, že tedy by došlo k nějakým velmi vážným změnám. Ano, možná dojde ke komfortu pacientů s dostupností, že už nebude nemocnice v každém městě nebo v každé větší oblasti, ale bude tam dostupná zdravotní péče ambulantního typu. Současně by se měl dostat pod tlak, aby tedy vykonal ty změny, které jsou v programovém vyhlášení vlády a které jsou závazné pro každého člena vlády a které tam, myslím si, že mohu říci, v podstatě když se podíváte na program TOP 09, za kterou stranu pan ministr nastoupil do resortu, koaliční dohoda, která byla vyjednávaná mezi ODS, TOP 09 a Věci veřejnými a programové prohlášení vlády jsou velmi podobné dokumenty s důrazem, že vlastně program TOP 09 a koaliční dohoda je skoro totožný. O tom něco vím, protože jsem se zúčastnil tvorby programu i při těch vyjednáváních. To znamená, to je prostor, ve kterém získá oporu celé vlády a pravděpodobně i celého parlamentu. Já rozumím nemožným podmínkám, ve kterých se mladí lékaři nacházejí. Rozumím i tomu, že paradoxně bojovali proti tabulkám mzdovým, které jedině jejich zrušení jim mohlo zlepšit příjmy, protože nebylo třeba dívat se na jejich věk, ale mohlo se dívat na jejich výkony.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Když se vrátím zpátky, k té první otázce, na kterou vy jste odpovídal, takže možná nebyl pan ministr zdravotnictví tak úplně připraven na to, co ho čeká v resortu zdravotnictví. Znamená to, že i on může zato, jak daleko to došlo s necelými 4 tisícovkami lékařů?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Myslím si, že je odvážnější je jednat při nástupu, protože chápal, že při těch makročíslech, zase jenom opakují, chápal, že nejde až o takový vážný problém. Je to velký problém, je to politický vážný problém. Ohrozilo to dokonce chod vlády jako jste říkal v úvodním slově a že v tuto chvíli se dostal pod takový tlak, ve kterém se dost těžko kromě nějaké defenzivy dá hýbat. To znamená, teď může přejít do ofenzivy.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Dostal se do něho vlastní vinou?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Já nechci hovořit o vině a nevině. Dostal se do toho tlaku, protože tato akce, jako víte vy a já, byla připravená, ale o na ni nebyl připravený. To nevzniklo spontánně, že se dva mladí setkali a řekli si: Už to nemůžeme vydržet. To je připravené. To má nějaké pozadí, má to nějaké PR pozadí, má to nějaké financování. Očekává se nějaký výsledek. Já budu vždy hovořit, když se mě někdo bude ptát, že neradím resortu zdravotnictví, že dnes už nejde o věcný problém, ale jde o to, jak si dokážou zachovat tvář, anebo jak se dokážou dohodnout, že si tu tvář zachovali?

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A s tím souvisí ještě jedna věc, protože dnes v Senátu Parlamentu České republiky proběhl seminář, který měl sblížit stanoviska, nějakým způsobem stanoviska minimálně vlády, zákonodárců a protestujících lékařů a tam Leoš Heger kromě jiného řekl: "Klidně odstoupím, jestli si lékařské odbory myslí, že personální změnou se situace vyřeší. Dělat ministra odcházejícím lékařům není slast." Tak neměl by odstoupit?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Neměl.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A proč ne?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Protože dostal nějaké pověření a neměl by utíkat z boje. Neměl by to dělat a není to žádná slast být ministrem odcházejících lékařů, jako není žádná slast být ministrem zdravotnictví v České republice anebo v Slovenské republice nebo v těchto tranzitivních zemích, ale vzít takovéto pověření, to není že dneska ano a zítra ne. To není jako v knoflíkové válce: Kdybych to byl býval věděl, tak bych do toho nešel. To je rozhodnutí dospělých lidí a spíš si myslím, že pan ministr a myslím a doufám, že touto cestou půjde, dnes jsem to čistě zachytil informaci, že už složil nějakou svojí komisi, tuším že s panem Rusnokem a jinými.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

To je komise Národní ekonomické rady vlády.

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Která by mu mohla pomoci při řešení financování a tak dále. Tak si myslím, že toto je velký gól, velká výzva pro pana ministra a že hovoří, že odejdu, to je nejjednodušší. Měl by setrvat a měl by svést ten souboj a měl by ten souboj být ne politický, a ne lidský, ale měl by být lidský ve prospěch českého zdravotnictví a ve prospěch českých lékařů a ve prospěch českých pacientů samozřejmě.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Posloucháte 20 minut Radiožurnálu, bývalý slovenský ministr zdravotnictví a současný poradce ministra financí Miroslava Kalouska Rudolf Zajac je dnes jejich hostem. Mimochodem, pane Zajaci, vy jste bývalý slovenský ministr zdravotnictví, tak proč jste poradcem ministra financí? Proč nejste u Leoše Hegera?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Protože já mám trošku jiné úlohy, proto se mi tak jakoby lehce hovoří, co by měl pan ministr dělat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Můžu se vás zeptat i na to, co by měl dělat ministr Kalousek, jestli chcete.

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Klidně. Dva projekty, které připravujeme, jsou v podstatě, jeden je pod gescí TOP 09, protože všichni tři ministerstva patří TOP a to je projekt významného zlepšení a dlouhodobé péče o seniory a pro ty, kteří to potřebují. Pracovně se tomu říká dlouhodobá péče, jsme ve fázi přípravy věcného záměru zákona. Bude to dvojresortní zákon, bude dobrý, bude elegantní a úžasně pomůže lidem, kteří dnes častokrát mají právo dostat z obou dvou resortů něco a ještě častěji nedostat nic, protože o tom neví a pomoc nedostanou. A ještě jsem druhou věc chtěl říci jednou větou: já jsem velmi zainteresovaný na jednotném inkasním místě a na jednotném vyměřovacím základě, což je čistý projekt, ale samozřejmě bez sociálních věcí a zdravotnictví a odvodů, do nich to nepůjde.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Vy už jste o tom lehce mluvil, ale z vašeho pohledu, pokud ten odchod lékařů tak jak hrozí, dopadne a odejde jich, dejme tomu, někde mezi třemi a čtyřmi tisíci nebo jakákoliv suma, tak bude to mít svoji dobrou stránku?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

To nemůže být dobrá stránka, to je fakt, to je třeba říci, protože to velmi pokrouťí vztahy. Velmi složité vztahy budou mít ti, kteří zůstanou. Velmi složité vztahy budou mít ti, kteří odejdou ze zaměstnání.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Já vím, ale teď se bavíme o celém zdravotnickém systému.

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Ano, ale z hlediska makroekonomických parametrů se trochu sníží mzdové náklady na ty, kteří odejdou, kteří mohou způsobit prospěch těch, kteří zůstanou. To je také první bod, aby posluchači Českého rozhlasu věděli, ročně skončí školu v České republice všeobecné lékařství okolo 750 lidí a stomatologů okolo 100 lidí. To znamená, jde asi o 4 až 5-letý cyklus, což není generace, je to zatím jen poměrně ještě snesitelné množství a možná právě uvolněním míst, já hovořím čistě chladnokrevně, nehovořím citově.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

K tomu směřovala moje otázka.

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Uvolněním těch míst vzniknou lepší podmínky pro ty, kteří zůstanou.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A ještě jinak, od některých českých lékařů, kteří otevřeně říkají vůbec se k té výzvě nechceme připojit, tak je slyšet, ať odejdou, nastane to, co vy jste říkal a dokonce bude šance na to, aby zanikly či byly zrušeny některé menší nerentabilní nemocnice. I to může být pozitivní efekt. Bude to pozitivní efekt?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Bude, jak se toto stane, bude, protože i z těch menších nemocnic, které mohou přežít jen tehdy, když v nich bude, kdo je potřebuje, jakmile je chce mít město, tak je tak město musí nemocnici financovat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Pardon, ještě zůstaňme u tohoto tématu. V tom případě dejme na misky vah vedle sebe politický aspekt celé věci. Vy sám jste popisoval, že ta situace z politického hlediska není vůbec jednoduchá minimálně pro ministra Hegera a na druhou misku vah to, co jste teď popsal, to znamená, ten pozitivní přínos případného odchodu několika tisícovek lékařů, tak co by mělo převážet? Neměl by to nakonec Miloš Heger nakonec takříkajíc jaksí hodit úmyslně ručník do ringu a nechat to prostě být?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Budu úplně upřímný. Ano, ten výsledek nemusí být tak katastrofální, jak se všeobecně říká. Může mít nějaké pozitivní efekty, ale nepochybně je to nejloupežší cesta, jak získat pozitivní efekt. To znamená, takovou to občanskou válku mezi mladými lékaři, mezi ministrem v celém tom systému. To znamená, je to určitě nežádoucí cesta a není to rozumná cesta. Rozumnější cesta by byla s takovou

podporou našich poslanců doopravdy využít to, co pan ministr slíbil a k čemu se přihlásil nyní v lednu, opravdu udělat zásadní systémovou reformu českého zdravotnictví.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Ještě jedna věc se udála dnes na tom zmiňovaném semináři v Senátu. Tam také vystoupil šéf sněmovního zdravotního výboru Boris Šťastný, člen Občanské demokratické strany, vládní strany, on na tom semináři označil lékařský odborový klub, který organizuje celou tu akci za kolektivistickou organizaci levicového typu. Zmínění lékaři se poté zvedli a na protest ze sálu odešli. Je to dobrý nápad od politika vládní strany, řekněme, takto pošťouchnout celou tu situaci?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Dovolte mi takový malý bonmot, od žádného politika až tak dobré nápady neočekávám. Sám jsem byl v aktivní politice a vím, kolik hloupostí sem sám udělal. Já si myslím osobně, že dnes už je to boj o zachování tváře. Už ten věcný problém je pryč. A jediným rozumným řešením, jediným racionálním řešením je říci si ano, dojde k jisté katarzi. To určitě přijde, to už vidíme a využít ten moment nejenže se mi trochu ekonomicky uleví, ale využít na to, aby se udělaly zásadní změny, víme, že jsou v České republice připravené možná nedokonalé, ale jsou připravené, víme že jsou tu lidé, kteří umí udělat, víme, že by bylo vhodné je udělat, víme, že TOP 09 měla postavené na velmi tvrdém a velmireformním programu celý svůj úspěch volební nejen ve zdravotnictví, to znamená, bylo by třeba, aby pan ministr se přihlásil k tomu, co jeho mateřská strana sama před volbami řekla, co řekla v koaliční smlouvě, co řekla v programovém vyhlášení vlády. A já myslím, že toto je i takováto diskuse běží podle mého názoru mezi panem ministrem Kalouskem a panem ministrem Hegerem.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

A když se na to podíváme z čistě z politického hlediska, pane Zajaci, to je poslední otázka, tak není to, co se teď děje minimálně pro stranu TOP 09 velice kontraproduktivní? Nevypadá to čirou náhodou tak, že strana TOP 09, která staví na minimálně středových a pravicových voličích, se teď staví proti řekněme jádru středního stavu, to znamená lékařů? Nebudou to voliči TOP 09 vnímat negativně?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Staví se proti profesoru Pirkovi? Staví se proti Benešovi? Staví se proti 36 tisíc lékařů? Ne. Pro TOP 09 je jiné riziko, ale říkám to jako věcný poradce, nejsem politický poradce a to je nesplnění vlastních programů a vlastních cílů. To je to, co zvyšuje politické náklady je nekonat a ne konat.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Myslíte si, že takto to vnímá veřejnost? Jako větší riziko, že strana neplní své volební sliby než to, že se teď staví proti lékařům?

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Jestli mám být upřímný, strana velmi dobře plní svoje sliby v oblasti financí, kultury, dokonce i v sociálních věcí velmi dobře. Ale může se stát, jak nebude plnit svůj vážný volební program a vládní program ve zdravotnictví, že později by mohla platit zbytečně vysoké politické náklady. Toto riziko si ten politik musí uvědomovat. Vyhrál jsem volby s něčím, to něco bylo velmi neobvyklé a velmi vyráželo dech. Vždyť to všichni kritizovali, jaké to je ostré ultrapravicové, socialisté z toho měli, bych řekl, řeznické hody. Ale současně to řešení je velmi soft. V tom je to riziko. To se bude účtovat voličům za dva za tři roky. To znamená, podle mého názoru je dost času na to, aby TOP 09 napomohlo ministrovi Hegerovi a ne odcházejícímu ministrovi, fungujícímu ministru Hegerovi splnění volebního programu.

Martin VESELOVSKÝ, moderátor

Takových bylo dnešních 20 minut, bývalý slovenský ministr zdravotnictví a současný poradce ministra financí Rudolf Zajac, byl jejich hostem. Pane Zajac, díky za komentář, hezký večer.

Rudolf ZAJAC, bývalý slovenský ministr zdravotnictví, poradce ministra financí ČR

Děkuji i já všem posluchačům, přeji pěkný večer.